

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0824U002769

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 26-07-2024

Статус: Запланована

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Миколайчук Антоніна Романівна

2. Antonina R. Mykolaichuk

Кваліфікація: д.філософ, 023

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-3536-7262

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 023

Назва наукової спеціальності: Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація

Галузь / галузі знань: культура і мистецтво

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Теорія та історія мистецтва

Дата захисту: 22-07-2024

Спеціальність за освітою: 023 – «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація»

Місце роботи здобувача:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): ДФ

26.103.030_ID6124_Миколайчук А.Р.

Повне найменування юридичної особи: Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури

Код за ЄДРПОУ: 02214165

Місцезнаходження: вул. Вознесеньський узвіз, буд. 20, Київ, 04053, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури

Код за ЄДРПОУ: 02214165

Місцезнаходження: вул. Вознесеньський узвіз, буд. 20, Київ, 04053, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 13.51.08.13, 18.01.30

Тема дисертації:

1. Превентивна консервація та реставрація творів станкового живопису: використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій
2. Preventive Conservation and Restoration of Easel Painting: the Use of Modern Information and Communication Technologies

Реферат:

1. РЕФЕРАТ Миколайчук Антоніна Романівна. Превентивна консервація та реставрація творів станкового живопису: використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. — Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація. — Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури. Київ, 2024. Дисертація досліджує вплив інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) на дослідження, консервацію-реставрацію та превентивну консервацію творів станкового живопису в Україні та світі. Ця тема мало досліджена в Україні, хоча є актуальною у зв'язку зі швидким розвитком методів

передачі знань та поширення інформації, а також значними змінами підходів до усталених понять. У роботі розглянуто використання ІКТ як в технологічній, так і у мистецтвознавчій експертизі. Завдяки їх застосуванню виникли такі нові методи як комп'ютерна томографія, оптична когерентна томографія, мультиспектральна та гіперспектральна візуалізація, макрорентгенівське флуоресцентне сканування та інші, а традиційні методи технологічних досліджень набули нових можливостей. Нові цифрові технології сприяють мистецтвознавчому аналізу станкового живопису через надання доступу до високоякісних цифрових зображень, тривимірних моделей, що фіксують текстури, колір та найдрібніші деталі. Розглянуто можливості застосування технологій комп'ютерного бачення на основі машинного навчання та штучного інтелекту (ШІ) для автоматизації аналізу образів, стилів і технік. Використання 3D-візуалізації та доповненої реальності допомагає освітнім програмам музеїв і надає можливість вивчати твори мистецтва в інтерактивному віртуальному середовищі. ІКТ значно сприяють поширенню спеціалізованих знань і результатів матеріалознавчих досліджень через сайти масштабних проєктів, таких як «Ближче до Ван Ейка: заново відкриваючи Гентський вітар», «Операція «Нічна варта»», Art-ICT. Нові методи виявлення прихованих зображень, підготовчих малюнків, слідів переробок підтверджують ефективність ШІ. Також нині є можливим виконувати атрибуцію за малюнком кракелюру. Сучасна наука і практика збереження артефактів відводить вирішальну роль використанню ІКТ для контролю параметрів музейного мікроклімату, таких як освітлення, температура, вологість, а також для точного визначення стану збереженості творів мистецтва та підбору методик консервації. Нова парадигма спирається на використання ІКТ для превентивного обслуговування спадщини, підвищення енергоефективності, рівня безпеки та спостереження за об'єктами, розуміння профілю та інтересів відвідувачів, а також активно сприяє поширенню та популяризації культурної спадщини. На основі прикладів великих музеїв світу показано ефективність та перспективи застосування ІКТ з метою документування, моніторингу в реальному часі кількості відвідувачів і стану збереженості важкодоступних артефактів та ін. Проте існують і ризики застосування ІКТ, тому впровадження комплексних протоколів безпеки є обов'язковим. Зазначено також важливість освіти превентивних консерваторів та роль «м'яких» навичок, зокрема володіння ІКТ, для превентивних консерваторів та консерваторів-реставраторів. Використання ІКТ у консервації-реставрації станкового живопису ефективно оптимізує процеси естетичної реінтеграції та компенсації втрат зображення. Це дозволяє швидше відновлювати втрачені ділянки або створювати віртуальні реконструкції, що відповідає етичним нормам професії консерватора-реставратора, зокрема, повазі до автентичності та зменшенню власної присутності у пам'ятці. Розробка програм на основі ШІ для оцінки стану збереженості творів станкового живопису є важливим напрямом в реставрації. Апробація програми, створеної колективом представників українських вишів у 2019–2020 роках з участю авторки дисертації, показала позитивні результати в оцінюванні втрачених ділянок ґрунту та живопису, порівнянні зображень у різних областях спектра та документуванні. Встановлено, що розроблена українськими вченими програма обрахунку площі втрат творів станкового живопису може бути використана для подальшої розробки методики обчислення площі певних ділянок творів та документування музейних колекцій; це допоможе реставраторам об'єктивніше оцінювати стан збереженості та планувати подальші заходи з консервації. Узагальнена у дисертації інформація може бути корисною для складання навчальних програм з консервації-реставрації та мистецтвознавства. Доведено, що застосування ІКТ може значно підвищити ефективність сфери дослідження, превентивної консервації та інвазивної консервації-реставрації творів станкового живопису в Україні. Ключові слова: консервація-реставрація, реставрація, превентивна консервація, образотворче мистецтво, станковий живопис, українська ікона, терміни, музей, етика реставрації, експертиза, інформаційно-комунікаційні технології, нейронні мережі, штучний інтелект, візуальне мистецтво, Україна.

2. A. R. Mykolaichuk. Preventive Conservation and Restoration of Easel Painting: the Use of Modern Information and Communication Technologies. — Qualifying scientific work on the rights of the manuscript. PhD thesis in specialty 023 Fine Art, Decorative Art, Restoration. — National Academy of Fine Arts and Architecture. Kyiv, 2024. The dissertation explores the impact of information and communication technologies (ICT) on research, conservation-restoration, and preventive conservation of easel paintings in Ukraine and globally. This topic is

under-researched in Ukraine despite its relevance due to rapid advancements in knowledge transfer and shifts in established concepts. The work covers ICT applications in technological and art expertise, highlighting innovations such as computer tomography, multispectral imaging, and AI-driven image analysis. ICT enables high-quality digital imaging, 3D modeling, and augmented reality, enhancing artistic analysis and museum education. ICT also aids in disseminating research findings through projects like "Closer to Van Eyck" and "Operation Night Watch," improving methods for detecting hidden images and analyzing craquelure patterns. It supports monitoring museum environments and optimizing conservation methods, while also contributing to energy efficiency and visitor engagement. However, ICT use comes with risks, necessitating strict security protocols. The dissertation underscores the importance of ICT training for conservators and highlights how AI-based programs can enhance conservation practices, including assessing preservation and documenting artworks. The findings suggest that ICT can significantly boost research and conservation efforts in Ukraine and provide valuable insights for educational programs in Conservation-restoration and Art History. Keywords: conservation-restoration, restoration, preventive conservation, fine art, easel painting, Ukrainian icon, neural networks, terms, museum, ethics of restoration, expertise, information and communication technologies, neural networks, artificial intelligence, visual art, Ukraine.

Державний реєстраційний номер ДіР: 0121 U 111260

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- Миколайчук, А. (2023). Використання інформаційно-комунікаційних технологій для практики консервації-реставрації. Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 2(66), 90–96. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/66-2-12>
- Тимченко, Т., Миколайчук, А. (2023). Превентивна консервація творів мистецтва у системі сучасної вищої освіти консерваторів-реставраторів. Збірник наукових праць «Українська академія мистецтва», 33, 245–251. <https://doi.org/10.32782/2411-3034-2023-33-28>
- Тимченко, Т. Р., & Миколайчук, А. Р. (2024). Роль інформаційно-комунікаційних технологій в експертизі та популяризації творів станкового живопису. Народознавчі зошити, (2 (176)), 415–425. <https://doi.org/10.15407/nz2024.02.415>

Наукова (науково-технічна) продукція: методи, теорії, гіпотези; аналітичні матеріали; дана дисертація є першим в українському мистецтвознавстві узагальнюючим дослідженням шляхів та способів запровадження цифрових технологій у сферу превентивної консервації, консервації-реставрації та експертизи творів станкового живопису, зазначила, що вперше: • показані значні можливості та перспективи використання ікт у галузях технологічної та мистецтвознавчої експертизи, превентивної консервації та консервації-реставрації станкового живопису; • досліджено джерельну базу з питань запровадження ікт у наукових дослідженнях, превентивній консервації та консервації-реставрації станкового живопису; • проаналізовано численні публікації закордонних фахівців та найбільш інформативні сайти з цих питань; • описано програму обчислення втрат та впроваджено її у практику консервації-реставрації; • введено до наукового обігу маловідомі твори станкового живопису з фондів українських музеїв та приватних колекцій. уточнено і доповнено: • конкретизовано основні напрями, особливості й тенденції підвищення ефективності процесів реставрації і консервації станкового живопису; • проаналізовано шляхи оптимізації за допомогою

ікт методів технологічного та мистецтвознавчого аналізу; • встановлено роль ікт у сучасній освіті консерваторів-реставраторів та превентивних консерваторів у розвинених країнах. набуло подальшого розвитку: • аналіз тенденцій підвищення ефективності процесів інвазивної та превентивної консервації станкового живопису за допомогою ікт; • конкретизація застосування новітньої методики обрахунку точної площі певних ділянок у творах станкового живопису, у першу чергу, втрат ґрунту й фарбового шару; • аналіз ризиків та протиріч застосування ікт у сфері інвазивної та превентивної консервації музейних артефактів.

Соціально-економічна спрямованість: розвиток освіти, науки та креативної економіки, яка заохочує соціальне залучення, культурне різноманіття та всебічний розвиток людини, соціуму, суспільства та нації в цілому.

Охоронні документи на ОПВ:

Літературні та художні твори

Всі досліджувані у дисертації твори використовуються згідно ст.444 ЦК України та ст. 22 п.2.1, 2.2, 2.14 Закону України «Про авторське право і суміжні права» із змінами, внесеними згідно із Законами №2849-IX від 13.12.2022, № 2974-IX від 20.03.2023 про випадки правомірного використання твору без згоди автора.

Впровадження результатів дисертації: Планується до впровадження

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Тимченко Тетяна Ростиславівна
2. Tetiana R. Tymchenko

Кваліфікація: к. мист., доцент, 17.00.08

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-1814-4331

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури

Код за ЄДРПОУ: 02214165

Місцезнаходження: вул. Вознесенський узвіз, буд. 20, Київ, 04053, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Шуліка Вячеслав Вікторович

2. Viacheslav V. Shulika

Кваліфікація: к. мист., доц., 17.00.05

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-1997-7033

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківська державна академія дизайну і мистецтв

Код за ЄДРПОУ: 02071145

Місцезнаходження: вул. Мистецтв, буд. 8, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Косів Роксолана Романівна

2. Roksolana R. Kosiv

Кваліфікація: д. мист., професор, 17.00.05

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-1202-1488

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Львівська національна академія мистецтв

Код за ЄДРПОУ: 02071027

Місцезнаходження: вул. Кубійовича, 38, Львів, 79011, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Ревенок Наталія Миколаївна

2. Nataliia M. Revenok

Кваліфікація: к. мист., доцент, 26.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-2175-6862

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури

Код за ЄДРПОУ: 02214165

Місцезнаходження: вул. Вознесенський узвіз, буд. 20, Київ, 04053, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Мазур Вікторія Павлівна

2. Viktoriia P. Mazur

Кваліфікація: к. мист., доц., 17.00.05

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-1365-7581

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури

Код за ЄДРПОУ: 02214165

Місцезнаходження: вул. Вознесенський узвіз, буд. 20, Київ, 04053, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Селівачов Михайло Романович

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Селівачов Михайло Романович

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Кашшай Олена Степанівна

Реєстратор

УкрІНТЕІ

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна